

فهرست

دین و زندگی دهم

درس‌نامه	تست	درس‌نامه	تست
درس اول هدف زندگی	۸	۱۶	۱۶
درس دوم پر پرواز	۲۱	۲۹	۲۹
درس سوم خود حقیقی	۳۷	۴۰	۴۰
درس چهارم پنجره‌ای به روشنایی	۴۳	۴۹	۴۹
درس پنجم آینده روشن	۵۵	۶۳	۶۳
درس ششم منزلگاه بعد	۷۲	۷۷	۷۷
درس هفتم واقعه بزرگ	۸۳	۸۸	۸۸
درس هشتم فرجام کار	۹۴	۱۰۱	۱۰۱
درس نهم آهنگ سفر	۱۰۸	۱۱۵	۱۱۵
درس دهم اعتماد بر او	۱۲۰	۱۲۴	۱۲۴
درس یازدهم دوستی با خدا	۱۲۸	۱۳۴	۱۳۴
درس دوازدهم یاری از نماز و روزه	۱۴۱	۱۴۸	۱۴۸
درس سیزدهم فضیلت آراستگی	۱۵۵	۱۵۹	۱۵۹
درس چهاردهم زیبایی پوشیدگی	۱۶۳	۱۶۷	۱۶۷
دین و زندگی یازدهم			
بخش اول تفکر و اندیشه	۱۷۳		
درس اول هدایت الهی	۱۷۵	۱۸۳	۱۸۳
درس دوم تداوم هدایت	۱۹۱	۱۹۷	۱۹۷
درس سوم آخرین پیامبر	۲۰۳	۲۰۸	۲۰۸
درس چهارم معجزه جاویدان	۲۱۳	۲۲۰	۲۲۰
درس پنجم مسئولیت‌های پیامبر ﷺ	۲۲۶	۲۳۴	۲۳۴
درس ششم پیشوای اسوه	۲۴۳	۲۵۰	۲۵۰
درس هفتم امامت، تداوم رسالت	۲۵۴	۲۶۳	۲۶۳
درس هشتم جان و جانشین پیامبر ﷺ	۲۷۱	۲۷۶	۲۷۶
درس نهم وضعیت فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مسلمانان، پس از رسول خدا ﷺ	۲۸۰	۲۸۵	۲۸۵
درس دهم احیای ارزش‌های راستین	۲۹۱	۲۹۵	۲۹۵

درس‌نامه	تست	درس‌نامه	تست
درس یازدهم جهاد در راستای ولایت ظاهری	۳۰۰	۳۰۶	۳۰۶
درس دوازدهم عصر غیبت امام زمان <small>عجل الله تعالی فرجه الیک</small>	۳۱۱	۳۱۴	۳۱۴
درس سیزدهم در انتظار ظهور	۳۱۸	۳۲۶	۳۲۶
درس چهاردهم مرجعیت و ولایت فقیه	۳۲۲	۳۳۷	۳۳۷
درس پانزدهم رهبری و مردم	۳۴۲	۳۴۸	۳۴۸
بخش دوم در مسیر	۳۵۳		
درس شانزدهم عزت نفس	۳۵۴	۳۶۰	۳۶۰
درس هفدهم زمینه‌های پیوند	۳۶۵	۳۶۹	۳۶۹
درس هجدهم پیوند مقدس	۳۷۴	۳۷۷	۳۷۷
دین و زندگی دوازدهم			
بخش اول تفکر و اندیشه	۳۸۱		
درس اول هستی‌بخش	۳۸۲	۳۹۰	۳۹۰
درس دوم یگانه بی‌همتا	۳۹۷	۴۰۷	۴۰۷
درس سوم توحید و سبک زندگی	۴۱۳	۴۲۱	۴۲۱
درس چهارم فقط برای تو	۴۲۷	۴۳۵	۴۳۵
درس پنجم قدرت پرواز	۴۴۰	۴۵۱	۴۵۱
درس ششم سنت‌های خداوند در زندگی	۴۵۹	۴۷۱	۴۷۱
بخش دوم در مسیر	۴۷۸		
درس هفتم در گرو کار خویش	۴۷۹	۴۸۶	۴۸۶
درس هشتم بازگشت	۴۹۱	۴۹۹	۴۹۹
درس نهم احکام الهی در زندگی امروز	۵۰۴	۵۱۲	۵۱۲
درس دهم پایه‌های استوار	۵۱۶	۵۲۵	۵۲۵
درس یازدهم عصر شکوفایی	۵۳۲	۵۳۸	۵۳۸
درس دوازدهم نگاهی به تمدن جدید	۵۴۱	۵۴۵	۵۴۵
درس سیزدهم مسئولیت بزرگ ما	۵۵۰	۵۶۰	۵۶۰
سوالات کنکور سراسری ۹۸	۵۶۶		
پاسخ‌نامه کلیدی	۵۷۱		

دین و

زندگی
اپنی دوازدہم

یگانگی بی همنا

هدف کلی: درک حقیقت توحید و شرک و آشنایی با برخی از مراتب آن

مفاهیم اصلی

توحید

شرک

خالقیت

مالکیت

ولایت

ربوبیت

تکفیریها

رابطه علیت در امور معنوی

«خدای من! مرا این عزت بس که بنده تو باشم و این افتخار بس که تو پروردگار منی، خدای من! تو همان گونه‌ای که من دوست دارم، پس مرا همان گونه قرار ده که تو دوست داری.»
مهم‌ترین اعتقاد دینی، «توحید و یکتاپرستی» است. اسلام، دین توحید و قرآن، کتاب توحید است. در اسلام بدون اعتقاد به توحید، هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد. توحید، سرلوحه دعوت همه پیامبران بوده است. قرآن کریم، اخلاق، احکام و همه اعمال فردی و اجتماعی مؤمنان را بر مدار توحید قرار داده است. توحید مانند روحی در پیکره معارف و احکام دین حضور دارد و به آن حیات و معنا می‌بخشد.

سوالات اصلی درس

- از این رو، شایسته است درباره ابعاد این اصل اساسی بیشتر بیندیشیم:
- ۱- حقیقت توحید چیست و مراتب آن کدام‌اند؟
- ۲- مرز میان توحید و شرک چیست؟
- ۳- آیا درخواست از غیر خدا مساوی با شرک است؟

۱- توضیح

در درس اول، یک دلیل درباره نیاز جهان به آفریننده ارائه شد تا نیازمندی خود و جهان را به خالق که خود بی‌نیاز است بهتر درک کنیم. اکنون نوبت به این مسئله می‌رسد که یگانگی این خالق از جهات مختلف تبیین شود. عقیده توحید، مبنایی‌ترین عقیده دینی است که سایر عقاید و معارف بر مبنای آن بنا شده است.

۲- پیام حدیث

امام علی علیه السلام در مناجات خویش با پروردگار، عزت و سربلندی خود را در بندگی خدا بیان نموده است و رب و پروردگاری خدا را افتخاری برای خویش می‌داند. سپس به این مسئله اشاره می‌کند که خداوند از همه نظر کامل و محبوب بنده است و از خداوند درخواست می‌کند که توفیق دهد او نیز به گونه‌ای باشد که مورد پسند خداوند است.

توحید و برخی مراتب آن

مفهوم توحید

- توحید به معنای اعتقاد به خدای یگانه است؛ یعنی خدا بی‌همتا است و شریکی ندارد و این بیانگر اصل و حقیقت توحید است.
- ثمره توحید در زندگی فردی و اجتماعی مسلمانان
- رسول خدا صلی الله علیه و آله از همان آغاز رسالت خود، از مشرکان می‌خواست با گفتن جمله «لا اله الا الله» دست از شرک و بت‌پرستی بردارند و به خدای یگانه ایمان آورند. با گفتن این عبارت تمام احکام و حقوق اسلامی فرد به رسمیت شناخته می‌شود و دفاع از حقوق او بر دیگر مسلمانان واجب می‌گردد و در زمره برادران و خواهران دینی قرار می‌گیرد.
- بنابراین، جمله «لا اله الا الله» فقط یک شعار نیست، بلکه پابندی به آن، همه زندگی فرد مسلمان را در رابطه با خدا، خویشتن، خانواده، اجتماع و دیگر مخلوقات تغییر می‌دهد.
- توحید و یگانگی خداوند مراتبی دارد که در این درس به برخی از این مراتب می‌پردازیم.

۱- توضیح

حقوق او بر دیگر مسلمانان واجب می‌شود. علاوه بر اصل توحید، بهتر است یک مفهوم دیگر را نیز در خصوص توحید بدانید و آن، توحید ذاتی است. منظور از توحید ذاتی آن است که خداوند در ذات خود یکتاست و مثل و مانندی ندارد و هر آیه‌ای که به این مفهوم اشاره نموده، بیانگر توحید ذاتی است.

توحید، اصلی‌ترین و اساسی‌ترین عقیده ما مسلمانان است. ایمان به خدای یگانه در برابر دوری از شرک و بت‌پرستی قرار دارد، یعنی به هر میزانی که فردی دچار شرک باشد، از توحید دور است. هر انسانی که کلمه توحید یعنی جمله «لا اله الا الله» را به زبان بیاورد، احکام و حقوق اسلامی برای وی به اجرا درمی‌آید و دفاع از

۲- ارتباط با درس

آیات: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾، ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ و ﴿هُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾
بیانگر توحید و یگانگی خدا و توحید ذاتی است.

۳- کلیدواژه

توحید: به معنای اعتقاد به یگانگی، شریک‌نداشتن و بی‌همتایی خداوند است.

۴- نکته ترکیبی (۱)

(درس ۱۱-دهم) جمله «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» که کلمه توحید پایه و اساس بنای اسلام است، مرکب از یک «نه» و یک «آری» است: «نه» به هر چه غیر خدایی است یا تبری و بیزاری از باطل و پیروان او و «آری» به خدای یگانه یا تویی و دوستی با خدا و دوستان او.

۱- توحید در خالقیت

مفهوم توحید در خالقیت

- توحید در خالقیت عبارت از این است که معتقد باشیم خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است. موجودات همه مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و هم‌تایی ندارد: «اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ، خَدَا أفریننده هر چیزی است.»

۵- نکته ترکیبی (۲)

آیاتی که بیانگر توحید در خالقیت هستند، عبارت‌اند از:
(درس ۱-دهم) آیه: ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ به توحید در خالقیت اشاره دارد.
(درس ۵-دهم) آیه: ﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَهِنَا لَا تَرْجِعُونَ﴾ بیانگر توحید در خالقیت است.
(درس ۱۷-یازدهم) آیه: ﴿وَمِنَ آيَاتِهِ أَنْ يَخْلُقَ لَكُمْ مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾ بیانگر توحید در خالقیت است.
(درس ۱-دوازدهم) آیه: ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ بیانگر نیازمندی موجودات به خدا در مرحله پیدایش یا همان خالقیت است.

۶- نکته ترکیبی (۳)

(درس ۵-دوازدهم) خالقیت خداوند، مظهری از قضای الهی است.

۱- توضیح

خداوند مبدأ و خالق جهان است و همه موجودات را او پدید آورده است.

۲- ارتباط با درس

آیه: ﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ و تمامی آیاتی که به خلق و آفرینش جهان توسط خدا اشاره می‌کند، بیانگر توحید در خالقیت است.

۳- کلیدواژه

توحید در خالقیت: درک و شناختن این‌که خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است. همه موجودات از او و مخلوق او هستند (از اویی موجودات) و در آفرینش شریک و هم‌تایی ندارد.

۴- نکته ترکیبی (۱)

(درس ۱-دوازدهم) به جهت آن‌که خالق جهان به هیچ کس نیازمند نیست، خداوند غنی خوانده شده که همه کمالات را داراست: ﴿وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾

سورة زمر، آیه ۶۲

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ
خدا آفریننده هر چیزی است.

توحید در خالقیت

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ:
خداوند، تنها مبدأ و هستی‌بخش جهان

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ: خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است و همه موجودات، مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و هم‌تایی ندارد: هستی‌بخشی انحصاری جهان توسط خدا.

۲- توحید در مالکیت

استدلال مربوط به علت مالکیت خداوند

- از آن‌جا که خداوند تنها خالق جهان است، پس تنها مالک آن نیز هست؛ زیرا هر کس که چیزی را پدید می‌آورد، مالک آن است. ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾

۱- توضیح

مالکیت انسان در برابر مالکیت خداوند، اعتباری است و در طول مالکیت خداوند است، یعنی انسان در برابر خداوند، هیچ مالکیتی ندارد. زیرا هر چه دارد از خداست، نه از خودش، یعنی مالک اصلی

۲- کلیدواژه

توحید در مالکیت: درک و شناختن این‌که خداوند تنها مالک جهان است و در مالکیت خود شریکی ندارد.

۳- رابطه علت و معلولی

از کلمه «از آن جا که» می فهمیم: خلق و پدید آوردن جهان توسط خدا: علت و مالکیت انحصاری جهان برای خدا: معلول و نتیجه آن است. به عبارت دیگر، توحید در خالقیت، علت توحید در مالکیت است. هر کس به طور طبیعی و فطری این ادراک را دارد که اگر چیزی را ساخت، مال خودش است. این موضوع درباره خداوند به نحو کامل مصداق دارد، زیرا خداوند سازنده حقیقی جهان است. بنابراین خدا مالک و صاحب اختیار آن است.

۴- نکته ترکیبی

آیاتی که بیانگر توحید در مالکیت هستند، عبارتند از: (درس ۱۳- یازدهم) آیه ﴿و لقد كتبنا فی الزبور من بعد الذکر ان الارض یرثها عبادى الصالحون﴾ با کلمه «عبادی» بیانگر مالکیت خدا است. (درس ۱۶- یازدهم) ﴿فلله العزة جميعاً﴾ به مالکیت عزت اشاره دارد. (درس ۸- دوازدهم) آیه: ﴿قل یا عبادى الذین اسرفوا علی انفسهم...﴾ با کلمه «عبادی» بیانگر مالکیت خدا بر بندگان است.

سورة آل عمران، آیه ۱۰۹

و لله ما فی السموات و ما فی الارض
و برای خداست آنچه در آسمانها و آنچه در زمین است.
توحید در مالکیت

و لله ما فی السموات و ما فی الارض:
مالکیت الهی بر همه چیز

و لله ما فی السموات و ما فی الارض: در کلمه «لله» لام مالکیت به کار رفته است که در زبان فارسی معنای «برای» می دهد. در این عبارت قرآنی همه چیز، چه آن چه در آسمانهاست و چه آن چه در زمین است، برای خداوند و متعلق به او دانسته شده است.

۳- توحید در ولایت

مفهوم توحید در ولایت

- هر کس مالک چیزی باشد، حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد، اما دیگران بدون اجازه وی نمی توانند در آن تصرف یا از آن استفاده کنند. به این حق تصرف، ولایت و سرپرستی می گویند: ﴿ما لهم من دونه من ولی و لا یشرک فی حکمه احداً﴾
- استدلال مربوط به علت ولایت خداوند
- از آن جا که خداوند، تنها مالک جهان است، تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست.

اتصرف مخلوقات باذن خداوند

- مخلوقات، جز به اجازه خداوند نمی توانند در جهان تصرف کنند. چنین اجازه ای به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری نیست، بلکه بدین معناست که خداوند آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است.
- اگر خداوند، پیامبر اکرم ﷺ را ولی انسانها معرفی می کند، بدین معناست که ایشان را واسطه ولایت خود و رساننده فرمانهایش قرار داده است.

۱- توضیح

ولایت و تصرف توسط سایر مخلوقات به جز خداوند، به معنای واگذاری ولایت الهی به آنها یا کنار خداوند قرار گرفتن نیست؛ بلکه به این معناست که آنها واسطه، رساننده ولایت و فرمانهای خداوند یا مسیر و مجرای ولایت الهی هستند.

۲- کلیدواژه

توحید در ولایت: درک و شناختن این که تنها ولی و سرپرست جهان، خداست و تنها او حق تصرف در عالم و استفاده از آن را دارد و هر تصرف و استفاده دیگری به اذن او و خواست اوست.

۳- ارتباط با درس

آیه: ﴿قل أفتأخذتم من دونه اولیاء لا یملکون لانفسهم نفعاً و لا ضرراً﴾ کسی را شایسته ولایت، سرپرستی و سروری می داند که اختیار سود و زیان همه موجودات را دارد، یعنی جلب سود یا دفع زیان همه چیز فقط به دست اوست.

۴- رابطه علت و معلولی

از کلمه «از آن جا که» می فهمیم که: مالکیت انحصاری جهان توسط خدا: علت و ولایت و سرپرستی جهان به دست خداوند: معلول و نتیجه آن

۵- نکته ترکیبی

آیاتی که بیانگر توحید در ولایت هستند، عبارتند از: (درس ۷- یازدهم) آیه: ﴿اتما ولیکم الله و رسوله و الذین آمنوا الذین یقیمون الصلاة و یؤتون الزکاة و هم راکعون﴾ ولایت را مختص خدا می داند و سپس ولایت را به پیامبر خدا و جانشینان برحق ایشان که به اذن خداوند، بر سایر مردم ولایت دارند، اختصاص داده است. (درس ۱۱- یازدهم) در حدیث سلسله الذهب نیز که امام رضا ﷺ فرمودند: «بشروطها و أنا من شروطها» ولایت امام را که همان ولایت خداست، شرط توحید بیان نمودند. این حدیث نشان می دهد که ولایت امام به اذن خداوند و در مسیر و مجرای ولایت الهی است. (درس ۱۰- دوازدهم) یکی از معیارهای تمدن متعالی اسلام، پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت است.

سوره کهف، آیه ۲۶

مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ
 أَن هِيَ هِيَ وَلِيٌّ أَوْ سِرْطَانِيٌّ أَوْ جَزْءٌ أَوْ نَادِرَةٌ
 وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا
 و او در فرمانروایی خویش کسی را شریک نمی‌سازد.

توحید در ولایت

ما لهم من دونه من ولي:
 انحصار ولایت بر موجودات به خدا

ولا يشرك في حكمه احداً:
 شریک‌نداشتن خدا در ولایت بر مخلوقات

- ۱- ما لهم من دونه من ولي: خداوند، تنها ولی و سرپرست جهان است و هرگونه حق تصرف و تغییر و استفاده، برای خداست. سایر ولایات‌ها و تصرف‌ها، در طول ولایت خداوند و به اذن اوست.
- ۲- و لا يشرك في حكمه احداً: در حکومت و ولایت خداوند، هیچ شریک و همتایی وجود ندارد و مخلوقات، جز به اذن و اجازه او نمی‌توانند در جهان تصرف کنند.

۴- توحید در ربوبیت

مفهوم توحید در ربوبیت

- واژه «رب»، در قرآن کریم از اهمیت فراوانی برخوردار است و بعد از واژه «الله» بیشترین فراوانی را در میان اسماء الهی دارد. کلمه رب بیش از نهمصد بار در قرآن کریم آمده است. عبارت «رب العالمین» نیز بیش از چهل بار در قرآن تکرار شده است.
- رب به معنای مالک و صاحب‌اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست. اوست که جهان را اداره می‌کند و آن را به سوی مقصدی که برایش معین فرموده، هدایت می‌نماید و به پیش می‌برد:

استدلال مربوط به علت ربوبیت خداوند

- هر کس که خالق و مالک و ولی چیزی باشد، می‌تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد. از آن‌جا که خداوند تنها خالق، مالک و ولی جهان است، تنها رب هستی نیز می‌باشد.

تدبیر مخلوقات به اذن و تحت تدبیر خداوند

- البته، باید به این نکته توجه داشت که توحید در ربوبیت، بدان معنا نیست که موجودات، به خصوص انسان، نقشی در پرورش و تدبیر سایر مخلوقات ندارند؛ باغبانی که زحمت می‌کشد و به پرورش درختان اقدام می‌کند، رشد این درختان نتیجه تدبیر اوست. بلکه، توحید در ربوبیت بدین معناست که این باغبان و تدبیرش، همه از آن خدا و تحت تدبیر او هستند.

- کشاورز، وقتی خود را با دیگران، یعنی کسانی که در کشت زمین او دخالتی نداشته‌اند، مقایسه می‌کند، می‌بیند که این زراعت حاصل دسترنج خودش است. اما وقتی رابطه خود را با خدا بررسی می‌کند، می‌بیند که هم خودش و هم نیرو و توانش از آن خداست و کشت و زرع او براساس استعدادی که خداوند در آن قرار داده، رشد کرده و محصول داده است. در نتیجه، درمی‌یابد که زارع حقیقی و پرورش‌دهنده اصلی زراعت او خداست و باید شکرگزار او باشد. ﴿قُلْ أَعْيَبَ اللَّهُ أُنْبِيَّ رَبًّا وَ هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾

۱- توضیح

«رب» تدبیرکننده امور است و خداوند به تدبیر امور مخلوقات خود می‌پردازد. آن‌ها را رشد می‌دهد و به کمال می‌رساند. این به معنای نداشتن قدرت تدبیر انسان‌ها نیست، بلکه به معنای آن است که انسان هر کاری که انجام دهد، خودش و نیرویش را از خدا گرفته و هر چیزی که پرورش یابد، نیز استعدادش را از خدا گرفته است، به همین دلیل می‌گوییم که انسان و تدبیرش همه برای خدا و تحت تدبیر خداست. منظور از تحت تدبیر خدا بودن، در طول تدبیر الهی است. اگر معتقد باشیم که تدبیر انسان در کنار (در عرض) ربوبیت الهی قرار می‌گیرد یا انسان به طور مستقل، امور را تدبیر می‌کند، گرفتار شرک در ربوبیت شده‌ایم.

مقصود از «در طول» ربوبیت الهی این است که انسان همه نیرو و توان و وجودش را از خدا گرفته و با اراده خداوند، قادر به تدبیر است. مقصود از «در عرض» ربوبیت الهی این است که انسان در کنار خداوند، برای خود و بدون نیاز به خدا، قدرت تدبیر دارد. بنابراین در توحید در ربوبیت، بحث افعال الهی و فاعلیت مخلوقات مطرح می‌شود. یعنی خداوند «فعال ما یشاء» است. بدین معنا که هر

کاری که اراده بکند، انجام می‌دهد و مخلوقات نیز در طول خداوند، قدرت انجام افعال را دارند. بنابراین هر آیه و مفهومی که به فعل، اراده و مشیت خداوند اشاره دارد، بیانگر توحید در ربوبیت است.

۲- کلیدواژه

توحید در ربوبیت: درک و شناخت این که تدبیر و اداره جهان به دست خداست. اوست که مخلوقات را پرورش می‌دهد و جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدی که تعیین نموده هدایت می‌کند و به پیش می‌برد.

۳- ارتباط با درس

آیه: ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾ و تمامی آیاتی که به واژه «رب العالمین» اشاره دارند، بیانگر توحید در ربوبیت است.

۴- رابطه علت و معلولی

از کلمه «از آن‌جا که» می‌فهمیم که: مالکیت، خالقیت و ولایت خداوند بر جهان: علت و تدبیر و پرورش مخلوقات و اداره جهان توسط خداوند: معلول و نتیجه آن است.

به عبارت دیگر، توحید در خالقیت، مالکیت و ولایت، علت و توحید در ربوبیت، معلول است.

۵- نکته ترکیبی

آیاتی که بیانگر توحید در ربوبیت هستند، عبارت‌اند از:
 (درس ۲. دهم و ۵. دوازدهم) آیه: ﴿أَنَا هَدِيْنَاهُ السَّبِيْلَ﴾ که به هدایت انسان توسط خداوند اشاره دارد، بیانگر توحید در ربوبیت است.
 (درس ۱۰. دهم) آیه: ﴿أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيْمَ﴾ به توحید در ربوبیت اشاره دارد.
 (درس ۴. یازدهم) آیه: ﴿وَالسَّمَاءَ بَنِيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوْسِعُونَ﴾ و آیه «خداوند، آسمان‌ها را با ستون‌هایی که برای شما دیدنی نیستند، برپا داشته است.» که به تدبیر آسمان و اداره جهان توسط خدا اشاره دارد، بیانگر توحید در ربوبیت است.
 (درس ۱۲. یازدهم) آیه: ﴿ذَلِكَ بَانَ اللهُ لَمْ يَكْ مُغِيْرًا نِعْمَةً اِنْعَمَهَا عَلٰى قَوْمٍ﴾ که بیانگر نعمت‌دهی خداوند به مخلوقاتش است، بیانگر تدبیر و اداره جهان توسط خدا یا توحید در ربوبیت است.
 (درس ۱۳. یازدهم) آیه: ﴿وَنُرِيْدُ اَنْ نَمُنَّ عَلٰى الَّذِيْنَ اسْتَضَعَفُوْا﴾ با بیان اراده الهی به توحید در ربوبیت اشاره دارد.
 (درس ۱۷. یازدهم) آیه: ﴿وَرَزَقْنٰكُمْ مِنَ الطَّيْبَاتِ﴾ نیز بیانگر توحید در ربوبیت است.

(درس ۱. دوازدهم) آیه: ﴿كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِىْ شَأْنٍ﴾ بیانگر توحید در ربوبیت است.
 (درس ۳. دوازدهم) آیه: ﴿اِنَّ اللّٰهَ رَبِّىْ وَرَبَّكُمْ﴾ به توحید در ربوبیت اشاره دارد.
 (درس ۵. دوازدهم) آیه: ﴿اِنَّ اللّٰهَ يُمْسِكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ اِنْ تَزُولَا﴾ که به حفاظت و نگهداری جهان توسط خداوند اشاره دارد، بیانگر توحید در ربوبیت است.
 آیه ﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَصٰئِرٌ مِّنْ رَبِّكُمْ﴾ با عبارت ﴿مِنْ رَبِّكُمْ﴾ بیانگر توحید در ربوبیت است.
 (درس ۶. دوازدهم) آیه: ﴿وَالَّذِيْنَ جَاهَدُوْا فِىْنَا لَنُهْدِيْهُمْ سَبِيْلًا﴾ بیانگر هدایت خاص انسان‌های مجاهد توسط خداوند و توحید در ربوبیت است. تمامی سنت‌های الهی، مشمول قانون‌های خداوند در مسیر ربوبیت الهی و اداره جهان توسط خداست.
 (درس ۷. دوازدهم) آیه: ﴿فَاَمَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ وَاعْتَصَمُوْا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِىْ رَحْمَةٍ مِّنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيْهِمْ اِلَيْهِ صِرَاطًا مُّسْتَقِيْمًا﴾ با بیان هدایت الهی بیانگر توحید در ربوبیت است.

سوره انعام، آیه ۱۶۴

قُلْ اَغِيْرَ اللّٰهِ اُبْعٰى رَبًّا
 بگو، آیا جز خدا، پروردگاری را بطلبم
 وَ هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ
 در حالی که او پروردگار همه چیز است؟
 توحید در ربوبیت

قُلْ اَغِيْرَ اللّٰهِ اِبْعٰى رَبًّا
 نفی اتخاذ رب جز خدا

و هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ
 ربوبیت همه چیز توسط خدا

- ۱- قُلْ اَغِيْرَ اللّٰهِ اِبْعٰى رَبًّا: در این آیه خداوند به پیامبر خویش می‌گوید که به مشرکین بگو سزاوار نیست که غیر از خدا را پروردگار خود بدانیم.
- ۲- و هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ: این عبارت، بیانگر اعلان توحید در ربوبیت است. پرورش‌دهنده، مدبّر و صاحب‌اختیار همه چیز خداست.
- ۳- رَابِطَةٌ عَلَتْ وَ مَعْلُوْلِيْ: علت آن که شایسته نیست جز خدا را پروردگار خود بدانیم: ﴿قُلْ اَغِيْرَ اللّٰهِ اِبْعٰى رَبًّا﴾ در عبارت دوم آمده: ﴿و هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾ انحصار ربوبیت به خدا
- ۴- اِرْتِبَاطٌ مَّفْهُوْمِيْ: عبارت: ﴿هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾ با آیه: ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ قُلْ اللّٰهُ﴾ ارتباط مفهومی دارد و هر دو بیانگر توحید در ربوبیت است.

شُرک و مشرک‌ان
 مفهوم شرک

- شرک به معنای شریک قرار دادن برای خدا است. هر کس که معتقد باشد خداوند شریک دارد، مشرک به حساب می‌آید.
- شرک نیز مانند توحید درجاتی دارد که متناسب با درجات توحید، به برخی از آن‌ها می‌پردازیم.

۱- توضیح

شرک زمانی محقق می‌شود که در کنار خداوند، برای او همتایی تصور کنیم. در نتیجه اگر برای کسی در طول خداوند، قائل به خالقیت یا مالکیت یا ولایت یا ربوبیت باشیم، شرک نیست. زیرا معنای «در طول» این است که آن موجود، قدرت ولایت، تدبیر، مالکیت و ایجادکردن خود را از خدا گرفته است.

۲- کلیدواژه

شرک: شریک قرار دادن برای خدا

۳- نکته ترکیبی

(درس ۱۱. دهم) عبارت: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْدَادًا﴾ بیانگر گرفتاری به شرک در برخی انسان‌هاست.

۱. شرک در خالقیت

اگر کسی معتقد باشد که این جهان را چند خالق آفریده‌اند، گرفتار شرک در خالقیت شده است.

استدلال مربوط به توحید در خالقیت مبتنی بر پیدایش نقص و نیاز برای خدایان

سؤال چرا خداوند در آفرینش جهان شریکی ندارد؟

دلیل اول این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان اند، یا با همکاری یکدیگر این جهان را آفریده‌اند، به معنای آن است که هر کدام از آن‌ها محدود و ناقص هستند و به تنهایی نمی‌توانند کل جهان را خلق کنند.

دلیل دوم هم‌چنین به معنای آن است که هر یک از خدایان کمالاتی دارند که دیگری آن کمالات را ندارد، وگرنه عین همدیگر می‌شوند و دیگر چند خدا نیستند. چنین خدایان ناقصی، خود، نیازمند هستند و هر یک از آن‌ها به خالق کامل و بی‌نیازی احتیاج دارد که نیازش را برطرف نماید.

نتیجه پس تصور چندخدایی صحیح نیست و خدای واحد آفریننده جهان است.

مثال زیر می‌تواند ما را در درک بهتر یکتایی خداوند کمک کند.

مثال دریای بدون ساحل و بی‌کرانی را فرض کنید که از هیچ جهت محدود نباشد؛ نه از جهت عمق و ارتفاع و نه از جهت طول و عرض، یعنی از هر جهت بی‌کران باشد. آیا با این فرض می‌توان دریای دومی را در کنار این دریا قرار داد؟ روشن است که این دریا، جای خالی برای دریای دیگر قرار نمی‌دهد. «واحد قهار» بودن خداوند که در آیه ۱۶ سوره رعد بیان شده، به معنای آن است که جای خالی برای غیر باقی نگذاشته است تا آن غیر، خود را نشان دهد.

۱- توضیح

اعتقاد به چند خالق و آفریننده برای جهان، موجب شرک در خالقیت می‌شود. خداوند مبدأ و خالق جهان است و همه موجودات را او پدید آورده است. محدود، ناقص و نیازمند بودن، از لوازم و نتایج پذیرش چند خالق برای جهان است. زیرا این تفکر دو معنا دارد:

(۱) هر یک از خدایان نمی‌توانند به تنهایی جهان را خلق کنند.

(۲) هر یک از خدایان کمالاتی را دارد که دیگری ندارد، یعنی این چند خدا با هم تفاوت دارند.

در این صورت، هر کدام از خدایان از حیث کمالات ویژه‌ای که هر یک دارند، ناقص خواهد بود. چنین خدای ناقصی برای به دست آوردن

کمالاتی که ندارد، نیازمند کسی خواهد بود که آن کمالات را به او

بدهد، در حالی که خداوند باید غنی و بی‌نیاز باشد.

اگر کسی معتقد به آن باشد که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان هستند یا با همکاری یکدیگر جهان را آفریده‌اند، گرفتار شرک شده است و این اعتقاد موجب نقص و نیازمندی و محدودیت خدایان می‌شود. در حالی که خداوند، بی‌نیاز و غنی است:

﴿وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾

۲- ارتباط با درس

آیه: ﴿إِذْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلْقُوا كَخَلْقِهِ﴾ بیانگر شرک در خالقیت است.

۲.۱ شرک در مالکیت

اعتقاد به این که علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگران هم مالک بخشی از جهان هستند. اگر کسی معتقد به شرک در خالقیت باشد، معتقد به شرک در مالکیت نیز خواهد بود.

توضیح

میان شرک در خالقیت و شرک در مالکیت، تلازم برقرار است؛ یعنی کسی که معتقد به چند خالق برای جهان است، حتماً آن چند خالق را نیز مالک جهان می‌داند. همان‌طور که در توحید در مالکیت نیز گفتیم

خداوندی که تنها خالق جهان است، تنها مالک جهان نیز می‌باشد.

در این قسمت نیز اگر مالکیت سایر مخلوقات را در کنار مالکیت خداوند بدانیم، گرفتار شرک شده‌ایم اما اگر در طول و پس از مالکیت خدا بدانیم با توحید منافاتی ندارد.

۲.۲ شرک در ولایت

اعتقاد به این که علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگرانی نیز هستند که سرپرستی جهان را بر عهده دارند و خودشان حق تصرف در جهان را دارا می‌باشند.

۱- توضیح

هر جا که برای غیرخدا، در کنار (در عرض) خدا، خالقیت، مالکیت، ولایت یا ربوبیت قائل باشیم، دچار شرک شده‌ایم.

۲- ارتباط با درس

آیه: ﴿قُلْ أَفَاتُخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعاً وَ لَا ضَرّاً﴾
مشرکین در ولایت را مورد خطاب قرار داده و می‌گویند کسی که اختیار

سود و زیان خود را ندارد، نمی‌تواند به عنوان ولی و سرپرست انتخاب شود.

۳- نکته ترکیبی

(درس ۶- یازدهم) آیه: ﴿يُرِيدُونَ أَنْ يُتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَ قَدْ امْرُوا أَنْ يُكْفَرُوا بِهِ﴾ به کسانی اشاره می‌کند که طاعت را به عنوان ولی و سرپرست خود انتخاب کرده و در نتیجه در عمل نیز به او مراجعه می‌کنند، در حالی که خداوند به آنان فرمان داده که به او کفر بورزند.

۲.۳ شرک در ربوبیت

اعتقاد به این که، علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگرانی نیز هستند که تدبیر امور موجودات را بر عهده دارند.
اگر کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات حساب جداگانه باز کند و گمان کند که کسی می‌تواند مستقل از خداوند، امور را تدبیر کند، گرفتار شرک شده است.

۱- توضیح

در این جا نیز کسی دچار شرک در ربوبیت می‌شود که در کنار خدا یا به طور مستقل و جداگانه، برای غیرخدا، تدبیر و ربوبیت قائل باشد.

۲- نکته ترکیبی

(درس ۳- دوازدهم) بیان عبارت: ﴿إِنَّا رَبُّكَمُ الْاَعْلَى﴾ از سوی فرعون که در قرآن کریم به آن اشاره شده است، بیانگر شرک در ربوبیت می‌باشد.

الف) با توجه به اهمیت سوره توحید و جایگاه آن در قرآن کریم، در آیات این سوره تدبیر کنید و پیام‌های آن را به دست آورید.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿۱﴾ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (۱) اللَّهُ الصَّمَدُ (۲) لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ (۳) وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ (۴)﴾

- ۱- خداوند در همه چیز یگانه و بی‌همتاست.
  - ۲- تنها خداوند غنی و بی‌نیاز است و همه به او نیازمندند.
  - ۳- خداوند نیاز به فرزند ندارد و هم‌چنین علتی ندارد و از چیزی به وجود نیامده است.
  - ۴- هیچ چیز شبیه و مانند خداوند نیست و شریک و همتایی ندارد.
- ب) با توجه به آیه ۱۶ سوره رعد، به سؤالات زیر پاسخ دهید:
- ﴿قُلْ مَنِ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ يَكُوِّرُ السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ مَا يَكُونُ لَهُ عِشْرَانُ إِفْكًا ﴿۱۶﴾﴾
- بگو آیا غیر از او سرپرستانی گرفته‌اید که
لا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا
[حتی] اختیار سود و زیان خود ندارند؟
قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ
بگو آیا نابینا و بینا برابر است؟
أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ
آیا تاریکی‌ها و روشنایی برابرند؟
أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ
آیا آن‌ها شریک‌هایی برای خدا قرار داده‌اند؟
خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهُ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ
که [آن شریکان هم] مثل خداوند آفرینشی داشته‌اند و در نتیجه [این دو] آفرینش بر آنان مشتبه شده است.
[و از این‌رو شریکان را نیز مستحق عبادت دیده‌اند؟!]
قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ
بگو خالق همه چیز خداست،
وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ
و او یکتای مقتدر است.

۱- کسی را می‌توانیم به عنوان رب خود انتخاب کنیم که اختیار سود و زیان همه مخلوقات را دارد.

۲- کسی که اختیار سود و زیان خود را هم ندارد، نمی‌تواند ولی و سرپرست ما باشد.

۳- در چه صورت جا داشت که مردم در اعتقاد به توحید در شک بیفتند؟

در صورتی که بت‌ها و شریکان نیز همانند خداوند قادر به خلق و آفرینش باشند و خلقت‌ها موجب اشتباه و سردرگمی میان مخلوقات خداوند و مخلوقات بت‌ها شود.

سوره توحید، آیات ۱-۴

- قل هو الله احد: اصل توحید و یگانگی خداوند
- الله الصمد: غنی و بی‌نیازی خداوند
- لم يلد و لم يولد:
نفی فرزند داشتن و فرزند بودن از خدا
- و لم يكن له كفوا احد:
اصل توحید و بی‌همتایی خداوند

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (۱) اللَّهُ الصَّمَدُ (۲)
بگو خداوند یگانه است. خداوندی که مقصود همگان است.
لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ (۳) وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ (۴)
فرزند نیاورده و فرزند کسی نیست و هیچ همتایی برای او نیست.

توحید، یگانگی و بی‌همتایی خداوند

- ۱- **قل هو الله احد:** این آیه خطاب به پیامبر اکرم ﷺ است تا پیام توحید را به مردم برساند. «الله» به معنای معبودی است که آفریده‌ها از درک حقیقت او عاجزند و اسم خاص خداوند است.
- «احد» بیانگر توحید یا یکتایی و یگانگی خداوند است: **اصل توحید و وحدانیت خداوند** و در مورد ذات خداوند بی‌همتا به کار می‌رود؛ زیرا در مقابل او نفر دوم یا سوم وجود ندارد. خداوند در ذات و صفات و همه چیز یکتاست.
- ۲- **الله الصمد:** «صمد» به معنای قصد کردن است و در مورد خداوند بدین معناست که همه موجودات، در امورشان او را قصد می‌کنند و به سوی او می‌روند؛ یعنی قائم به ذات خود و بی‌نیاز از غیر هستند. بنابراین تنها او غنی است و همه به او محتاج و نیازمندند.
- ۳- **لم يلد و لم يولد:** رابطه خداوند با مخلوقات، رابطه آفرینش است نه زایش، یعنی او موجودات را می‌آفریند و هستی‌بخشی می‌کند، نه این‌که خود بزیاید.
- در عبارت: ﴿لم يلد﴾ اعتقاد کسانی مانند مسیحیت، یهودیت و مشرکان را که برای خداوند فرزند قائل بودند، رد شده است: نفی شرک. عبارت: ﴿و لم يولد﴾ نیز می‌گوید خداوند علتی ندارد و از چیزی به وجود نیامده است. زیرا کسی که مولود باشد، خودش معلول و نیازمند است و نمی‌تواند خدا باشد.
- ۴- **و لم يكن له كفوا احد:** «کفو» به معنای شبیه، نظیر و مانند است. خداوند از هر نظر بی‌مانند و یکتاست و شبیه و همتایی ندارد تا با او شریک گردد: **اصل توحید و وحدانیت خداوند.**

۵- **رابطه علت و معلولی:** صمدیت و بی‌نیازی خداوند از همه‌چیز، دلیل آن است که او نیاز به فرزند و والدین ندارد، یعنی عبارت: ﴿اللّٰهُ الصَّمَدُ﴾ علت و عبارت:

﴿لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ﴾ معلول و نتیجه آن است.

هم‌چنین خداوند صمد است یعنی او از دیگران بی‌نیاز و همه به او نیازمندند. در نتیجه نمی‌تواند همتا و مانندی داشته باشد، یعنی عبارت: ﴿اللّٰهُ الصَّمَدُ﴾ علت و عبارت: ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ معلول و نتیجه آن است.

۶- **ارتباط مفهومی:** آیات: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ و ﴿لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ که به طور صریح به توحید و یگانگی خداوند دلالت دارند، با یکدیگر ارتباط مفهومی دارند.

۷- **نکته ترکیبی (۱):** (درس ۱۰- یازدهم) امام رضا علیه السلام در حدیث «سلسله الذهب» کلمه توحید را قلعه محکم خداوند بیان نموده که هر کس وارد آن شود، از عذاب الهی در امان می‌ماند و شرط توحید در زندگی اجتماعی را ولایت امام می‌داند. در نتیجه ورود به توحید، موجب مأمون ماندن از عذاب خداوند است: «کلمة لا اله الا الله حصنی فمن دخل حصنی امن من عذابی»

۸- **نکته ترکیبی (۲):** (درس ۱- دوازدهم) با توجه به معنای کلمه «الله» که همه موجودات از درک حقیقت خداوند عاجزند، می‌فهمیم که شناخت ذات یا حقیقت خداوند، ناممکن است و با توجه به کلمه «صمد» که به معنای بی‌نیازی است که همه موجودات او را قصد می‌کنند، می‌فهمیم که آیه ﴿اللّٰهُ الصَّمَدُ﴾ با آیه ﴿وَاللّٰهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ ارتباط دارد و هر دو بیانگر بی‌نیازی خداوند است.

۹- **نکته ترکیبی (۳):** (درس ۱۰- دوازدهم) توحید و یکتاپرستی از معیارهای تمدن متعالی اسلام است و پیامبر صلی الله علیه و آله از همان ابتدای دعوت، مردم را به یکتاپرستی دعوت کرد و فرمود: «ای مردم بگویید معبودی جز «الله» نیست، تا رستگار شوید.» آیه: ﴿مَنْ آمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمَلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ نیز مبتنی توحید است.

سورة رعد، آية ۱۶

قل من ربّ السماوات والارض قل الله: توحيد در ربوبیت	قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ بگو پروردگار آسمان‌ها و زمین کیست؟ بگو خدا است.
قل أفتأخذتم من دونه اولياء: شرک در ولایت	قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قُلْ لَا يَمْلِكُونَ لِنَفْسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا لا یملکون لانفسهم نفعاً ولا ضرراً: بی‌اختیاری بت‌ها در رساندن سود و زیان
قل هل یستوی الاعمی والبصیر: بصیرت و بینایی و پرهیز از بستن چشم جان به فهم حقایق، لازمه اعتقاد به توحید	قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ بگو آیا نابینا و بینا برابر است؟ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ آیا تاریکی‌ها و روشنایی برابرند؟ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ
هل تستوی الظلمات والنور: لزوم تمسک به نور توحید و دوری از تاریکی بت‌ها	أَيَّ أَنْهَا شَرِيكًا هِيَ لِلَّهِ شُرَكَاءَ آیا آن‌ها شریک‌هایی برای خدا قرار داده‌اند خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ که آن شریکان هم مثل خداوند آفرینشی داشته‌اند و در نتیجه این دو آفرینش بر آنان مشتبّه شده است [و از این‌رو شریکان را نیز مستحق عبادت دیده‌اند؟!]
ام جعلوا لله شركاء: گرفتاری به شرک	قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ بگو خالق همه‌چیز خدا است.
خلقوا كخلقه فتشابه الخلق عليهم: یکی دانستن آفرینش مخلوقات الهی با مصنوعات انسانی، علت گرفتاری به شرک	وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ و او یکتای مقتدر است.
قل الله خالق كل شيء: توحید در خالقیت و هو الواحد القهار: اصل توحید و یگانگی ذاتی خداوند و اقتدار او	

اعلان توحید، ربوبیت و خالقیت خداوند و نهی از شرک در ولایت و خالقیت

۱- **قل من ربّ السماوات والارض قل الله:** این آیه پیامبر را مخاطب قرار داده و می‌گوید: از مشرکین بپرس که پروردگار و مدبّر آسمان‌ها و زمین کیست و سپس به ایشان می‌گوید که خود پاسخ سؤال را بده و بگو: خداوند. این عبارت بیانگر توحید در ربوبیت است.

۲- **قل أفتأخذتم من دونه اولياء لا یملکون لانفسهم نفعاً ولا ضرراً:** سپس مشرکین را مورد سرزنش و ملامت قرار می‌دهد که به آن‌ها بگو: آیا غیر خدا را ولی و سرپرست خود قرار داده‌اید و از آن‌ها اطاعت می‌کنید؟ با این‌که آن‌ها حتی نسبت به خودشان هم مالک و صاحب‌اختیار سود و زبانی نیستند. از این عبارت می‌فهمیم کسی که اختیار سود و زیان خود را ندارد، نمی‌تواند به عنوان ولی و سرپرست انتخاب شود. این عبارت بیانگر شرک در ولایت است. در حقیقت این عبارت از طریق ربوبیت الهی و این‌که خداوند مدبّر عالم است و هر خیر و نیکی از جانب خدا می‌رسد و فقط اوست که توانایی دفع زیان و بدی را دارد، این نتیجه را می‌گیرد که هر چه بخواهید باید فقط از خدا بخواهید زیرا که آن‌ها حتی مالک سود و زیان خود نیستند، چه برسد به شما.

۳- **قل هل يستوي الاعمى والبصير:** سپس با یک مثال افراد موحد و مشرک را با یکدیگر مقایسه می‌کند: انسان موحد، بینا و انسان مشرک، نابینا است. همان‌طور که نابینا و بینا یکسان نیستند، کافر و موحد نیز یکسان نیستند. برای این‌که دچار شرک نشویم، چشم بینا و بصیرت لازم است.

۴- **هل تستوي الظلمات والنور:** در ادامه می‌فرماید: ظلمی که موجب شرک و گمراهی است، با نوری که راهنما و هدایت‌آفرین است، یکسان نیست. نمی‌توان بت‌ها را که تاریکی محض‌اند، در کنار خدا که نور مطلق است، قرار داد. در نتیجه برای

این‌که در مسیر توحید قرار بگیریم، باید به نور الهی متصل باشیم. برای مشاهده واقعیت، باید هم چشم بینا و هم نور باشد. مشرکان از هر دو محرومند و هم چشم خود را بر حقایق بسته‌اند و هم از نور الهی محرومند، ظلمت بت‌پرستی آن‌ها را فراگرفته و دچار اشتباه شده‌اند.

۵- **ام جعلوا لله شركاء خلقوا كخلقه فتشابه الخلق عليهم:** این عبارت، بطلان عقیده مشرکان را با علت دومی نیز بیان می‌کند. در عبارت دوم می‌گفت بت‌ها توانایی سود و زیان خود را هم ندارند و در این عبارت می‌گوید که مشرکان برای خدا شریک قرار دادند، به خاطر آن‌که این بت‌ها نیز دست به آفرینش و خلقت زدند و این خلقت‌ها موجب اشتباه مشرکان شد و گمان کردند که بت‌ها نیز مانند خدا مستحق عبادت‌اند. زیرا آن‌ها نیز مانند خدا آفرینش دارند، در حالی که چنین نیست و این عمل نادرست است. این عبارت بیانگر **شرک در خالقیت** است.

۶- **قل الله خالق كل شيء:** بلافاصله پس از عبارت قبل می‌فرماید که خداوند تنها خالق، مبدأ و هستی‌بخش جهان است. همه موجودات از او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد. این عبارت بیانگر **توحید در خالقیت** است.

۷- **وهو الواحد القهار:** خداوند یگانه و بی‌همتای پیروز است و بر همه چیز مسلط و غالب است. این عبارت بیانگر **توحید و یگانگی** خدا و **توحید ذاتی** است.

۸- **ارتباط معنایی:** آیه: ﴿وهو الواحد القهار﴾ با آیات: ﴿قل هو الله احد﴾ و ﴿ولم يكن له كفوا احد﴾ ارتباط دارد و همگی بیانگر اصل توحید و یگانگی خدا و توحید ذاتی است.

۹- **نکته ترکیبی (۱):** (درس ۱۱-دهم) عبارت: ﴿و من الناس من يتخذ من دون الله اندادا﴾ که به شرک و بت‌پرستی برخی انسان‌ها اشاره دارد، با عبارت: ﴿ام جعلوا لله شركاء﴾ ارتباط دارد و بیانگر گرفتاری مشرکین به شرک است.

۱۰- **نکته ترکیبی (۲):** (درس ۱-دوازدهم) عبارت: ﴿هل تستوي الظلمات والنور﴾ خداوند را به نور تشبیه نموده و بت‌ها را تاریکی محض می‌داند. در آیه: ﴿الله نور السموات والارض﴾ نیز به همین مفهوم اشاره شده است.

هم‌چنین چون خداوند، مالک همه سود و زیان‌هاست، همه موجودات از او طلب رحمت و لطف دارند: ﴿يسألهم من في السموات والارض﴾

۱۱- **نکته ترکیبی (۳):** (درس ۳-دوازدهم) ربوبیت با عبادت مرتبط است، یعنی کسی که رب و پروردگار عالم است، شایسته پرستش است و مشرکان که در این زمینه دچار اشتباه شدند و سود و زیان را به دست غیرخدا می‌پندارند، در عمل نیز از آن بت‌ها اطاعت می‌کنند. این مطلب در آیه: ﴿ان الله ربى وربكم فاعبدوه هذا صراط مستقيم﴾ نیز آمده است.

طرح‌چندسؤال

■ مرز توحید و شرک کجاست؟

■ آیا اگر کسی پزشک را وسیله درمان و بهبود بیماری بداند، مشرک است؟

■ آیا اگر کسی از غیر خدا درخواست کمک کند، گرفتار شرک شده است؟

■ آیا اگر کسی دعا را وسیله جلب مغفرت الهی و صدقه را وسیله دفع بلا بداند، مشرک است؟

■ آیا توسل به پیامبران و معصومین علیهم‌السلام شرک به حساب می‌آید؟

در پاسخ به سؤال‌های فوق می‌گوییم:

۱- خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است.

مثال: آتش موجب گرما و روشنی و دارو سبب شفا و بهبودی است. پزشک وسیله درمان، معمار عامل بنای ساختمان و معلم نیز وسیله تعلیم و تربیت است. در امور معنوی نیز همین‌گونه است. دعا سبب آمرزش، صدقه موجب دفع بلا و صله رحم موجب افزایش طول عمر است.

همه این روابط توسط خود خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می‌گیرد. بنابراین کسی که برای آموختن نزد معلم می‌رود، یا برای درمان به پزشک مراجعه می‌کند، نه تنها معلم و پزشک را شریک خداوند قرار نداده، بلکه به **قانون الهی عمل کرده است**.

۲- همان‌گونه که درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد، درخواست از اولیای الهی برای اجابت خواسته‌ها نیز منافاتی با توحید ندارد؛ زیرا **پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی و اولیای الهی به واسطه اسباب غیرمادی و با اذن خداوند این کار را انجام می‌دهند**.

عقیده به توانایی پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان (مانند شفا دادن) وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن‌ها و مستقل از خدا بدانیم اما اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیاء از خداوند و به اذن خدا بدانیم، عین توحید است و از این جهت مانند اثر شفا بخشی داروست که خداوند به آن بخشیده است.

این توانایی تنها به زمان حیات دنیوی پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم اختصاص ندارد و پس از رحلت ایشان نیز استمرار دارد. به عبارت دیگر، **روح مطهر رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم پس از رحلت زنده است** و می‌تواند به انسان‌ها یاری برساند.

■ اکنون اگر ما از رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم چیزی درخواست کنیم، درخواست از جسم ایشان نیست، بلکه از حقیقت روحانی و معنوی ایشان است.

آیا اگر کسی از پدر و مادرش و یا هر مؤمنی بخواهد که برای سعادت‌مندی او دعا کند، چنین درخواستی شرک‌آلود است؟

اجریان غلط تکفیری و آثار سوء آنها

- هیچ گروهی از مسلمانان، غیر از جریانی که امروزه به «تکفیری‌ها» مشهور شده، چنین درخواستی را شرک‌آلود نمی‌دانند. جریان تکفیری در سال‌های اخیر برخی از جوامع و کشورهای اسلامی را گرفتار خود کرده است.
- پیروان این جریان فکری خشک و غیرعقلانی با تفکر غلطی که درباره توحید و شرک دارند، هر مسلمانی را که مانند آنها نمی‌اندیشد، مشرک و کافر می‌خوانند و گاه کشتن او را واجب می‌شمارند.
- پیروان این جریان می‌گویند توسل به پیامبران و معصومین شرک است. طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای این که خدا انسان را ببخشد، شرک است و هم چنین معتقدند این گونه افراد کافر هستند و مسلمان محسوب نمی‌شوند.
- متأسفانه این جریان بزرگ‌ترین ضربه را بر اسلام وارد کرد و سبب تنفر برخی از مردم جهان از اسلام شد.

به نظر شما چرا دقیقاً در زمانی که مسلمانان در پرتو بیداری اسلامی، در حال معرفی اسلام حقیقی به مردم جهان بودند و حتی جمعیت کشورهای صنعتی به سرعت در حال تغییر به نفع مسلمانان بود، چنین جریانی شکل گرفت؟ واضح است که شکل گرفتن جریان تکفیری برای تخریب اعتقادات اسلام و مسلمانان در ذهن مردم جهان و جلوگیری از گسترش سریع اسلام در بین پیروان ادیان دیگر بوده است. از آن جا که اعتقادات اسلام در مقابل ظلم و ستم است و مسلمانان را به قیام علیه ظلم و ستم فرا می‌خواند، صاحبان قدرت و ثروت در جهان را بر آن داشت تا با راه‌انداختن جریان انحرافی تکفیری، حقیقت اسلام را در دید جهانیان مخدوش کنند تا قدرت و ثروتشان حفظ شود.

۱- توضیح

این قسمت به بررسی نقش اسباب و واسطه‌ها در انجام امور و رابطه آنها با توحید و شرک در ربوبیت پرداخته است. درخواست از اولیای الهی و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله برای برآوردن حاجات انسان یا شفای بیماران منافاتی با توحید در ربوبیت ندارد. برای این مسئله دو دلیل وجود دارد. اول آن که انکار وسائط (واسطه‌ها) در جهان به معنای انکار نظام اسباب و سببی و نظام علت و معلولی است. در حالی که خداوند، خود این رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است.

دوم آن که، تفکر سطحی که می‌پندارد این امور شرک است، گمان می‌کند که وسائط، منحصر در روابط مادی و طبیعی است و وسائط معنوی و غیرمادی که مربوط به جنبه‌های معنوی و روحی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه اطهار علیهم السلام می‌شود، وجود خارجی ندارد. در حالی که همان رابطه علیت که در امور مادی جاری است، در امور معنوی نیز وجود دارد. کسی که از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌خواهد تا او را در اموری یاری کند، پذیرفته است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسیله و واسطه‌ای برای الطاف الهی است و ایشان هیچ کاری را بدون اذن خدا انجام نمی‌دهد.

۲- کلیدواژه

تکفیری: جریان خشک و غیرعقلانی که با تفکر غلطی که درباره توحید و شرک دارد، هرگونه توسل به پیامبران و معصومین یا شفیع قرار دادن

آن‌ها و طلب دعا را شرک می‌داند و چنین شخصی را از زمره مسلمانان خارج ساخته است و او را کافر می‌داند.

۳- رابطه علت و معلولی

از کلمه «زیرا» می‌فهمیم که: انجام امور توسط علت‌ها و اسباب غیرمادی: علت و عدم منافات با توحید در ربوبیت: معلول و نتیجه آن است. هم‌چنین: زنده بودن روح مطهر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و معصومین: علت و یاری‌رسانی آن‌ها به انسان‌ها حتی پس از مرگشان: معلول و نتیجه آن است.

۴- نکته ترکیبی (۱)

(درس ۴- یازدهم) یاری‌رسانی‌های پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امامان معصوم علیهم السلام به مردم، از مصادیق ولایت معنوی ایشان است.

۵- نکته ترکیبی (۲)

(درس ۵- دوازدهم) استفاده از اسباب و واسطه‌ها همان علل طولی است که چون در طول اراده خدا و به اذن اوست، منافاتی با توحید ندارد.

۶- نکته ترکیبی (۳)

(درس ۶- دوازدهم) دعا که سبب مغفرت و صدقه که موجب دفع بلا و صلوة رحم که موجب افزایش طول عمر است، همگی از مصادیق سنت «تأثیر اعمال انسان در زندگی او» است و با آیه ﴿و لو ان اهل القرى آمنوا و اتقوا لفتحنا علیهم برکات من السماء و الارض﴾ ارتباط دارد.

چند نکته تکمیلی

۱. شفا بخشی اولیای دین از راه معنوی

- قرآن کریم، بارها تأثیر داشتن موجودات گوناگون را در عالم، یادآوری کرده است. **مثلاً** خداوند در قرآن فرموده که «در غسل برای مردم شفاست» و نیز از زبان حضرت عیسی علیه السلام فرموده «من برایتان از خاک پرنده‌ای می‌سازم و در آن می‌دمم و آن خاک به اذن خداوند پرنده می‌شود.»
- برای قبول توحید در ربوبیت ضرورتی ندارد که هرگونه اثر را از اشیا و یا انسان سلب کنیم. می‌توان با قبول اثر مخلوقات، این اثر را از خداوند بدانیم، نه مستقل و بی‌نیاز از خداوند.
- به این نکته مهم توجه کنیم که خداوند برای شفا بخشی، فقط یک راه - که همان دارو باشد - قرار نداده است، بلکه فراتر از راه‌های مادی، راه‌های معنوی هم قرار داده است. اولیای الهی هم که مراحل کمال و بندگی را پیموده‌اند، وسیله و طریق این شفا بخشی هستند.
- انسان موحد وقتی دارویی مصرف می‌کند و شفا می‌یابد، در همان حال توجه دارد که این اثرگذاری را خداوند به آن دارو عنایت کرده است، از این رو از خداوند سپاس‌گزاری می‌کند و زمانی که بنده‌ای از بندگان خدا به او احسان می‌کند و نیازی از نیازهایش را برطرف می‌سازد، هم از آن انسان تشکر می‌کند و هم شکرگزار خداوند می‌شود.

امام رضا علیه السلام مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمُنْعِمَ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ، لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ.

۲۱. درک جایگاه و منزلت معصومین علیهم السلام نزد خدا

- آنان که با ایمان و عمل صالح و پیمودن صراط مستقیم، مراحل کمال را می‌پیمایند و به قرب الهی می‌رسند، پاداش‌هایی دریافت می‌کنند که کرامات و عنایات به مخلوقات، جلوه کوچکی از آن است. عده‌ای که منکر این کرامات برای معصومین علیهم السلام هستند، تفاوتی میان وجود مقدس این بزرگواران با انسان‌های معمولی و یا انسان‌های شرور و گنهگار نمی‌بینند.
- نظام خلقت مبتنی بر حق است، هر انسانی که در مسیر بندگی پیش رود، در پیشگاه خداوند منزلتی می‌یابد و قدرتی پیدا می‌کند که برتر از قدرت‌های طبیعی است و این توانایی جزء قانونمندی الهی و زیبایی نظام هستی است.
- **مثال** در قرآن کریم می‌خوانیم که وزیر سلیمان، آصف بن برخیا، در یک لحظه تخت بلقیس (ملکه سبا) را از مسافتی طولانی منتقل کرد.
- این‌ها، نشان‌دهنده آن است که انسان با طی مراتب بندگی می‌تواند به اذن خداوند به چنین توانایی‌هایی در عالم هستی برسد.

۱- توضیح

در این بخش دو نکته را بیان کردیم که در راستای غیر شرک دانستن توسل به معصومین علیهم السلام است:

(۱) توجه به اثرگذاری مخلوقات که در راستای اثرگذاری خداوند است و این‌که از راه‌های معنوی نیز می‌توان شفای بیماران را به دست آورد.

(۲) درک جایگاه و منزلت معصومین علیهم السلام نزد خداوند که منجر به بهره‌مندی از قدرتی می‌شود که جزئی از قانونمندی‌های خلقت است.

۲- پیام حدیث

امام رضا علیه السلام سپاس‌گزاری کردن از مخلوقات را در راستای سپاس‌گزاری از

خداوند دانسته‌اند (کسی که از مخلوقات تشکر نکند، از خداوند نیز تشکر نمی‌کند) این موضوع نشان می‌دهد که همه اثرگذاری‌های مخلوقات وابسته به اثرگذاری خدا است؛ یعنی در طول اثرگذاری الهی قرار دارد.

۳- رابطه علت و معلولی

پیمودن مراحل کمال و بندگی توسط معصومین علیهم السلام؛ علت و بهره‌مندی از قدرت شفابخشی از طریق معنوی؛ نتیجه و معلول است.

۴- نکته ترکیبی

(درس ۴ یازدهم) آیه ﴿أَتَىٰ آلَ مُحَمَّدٍ لَيْلًا وَهُوَ فِي أَشْوَابٍ مُّشْرَبَاتٍ يُدْخِلُكَ اللَّهُ فِي الْبَيْتِ لِيُخْرِجَكَ مِنْهُ لِيَأْتِيَنَّكَ رِجْسًا مِنْ شَرْكٍ مَا كَانَ لَكَ مِنَ اللَّهِ فَتْرَةٌ سَأَلُكَ اللَّهُ فِيهَا الْوَيْلَ لِمَنْ أَهْلَكَ مَا كَانُوا يُعْبَدُونَ﴾ را به عنوان معجزه حضرت عیسی علیه السلام در سال یازدهم خوانده بودیم.

اندیشه و تحقیق

- باور به توحید در خالقیت، مالکیت، ولایت و ربوبیت چه تأثیری در زندگی ما می‌گذارد؟
- (۱) زندگی انسان سمت و سوی الهی پیدا می‌کند.
  - (۲) خداوند را علت اصلی همه خیرات در دنیا می‌دانیم و از او همواره سپاس‌گزار خواهیم بود.
  - (۳) دل‌بسته به دنیای فانی و اسباب آن نمی‌شویم.
  - (۴) جهان را تحت تدبیر خداوند می‌دانیم و با این اعتقاد، استعدادهای خود را شکوفا می‌سازیم.

پرستش‌های چهارگزینه‌ای

کنکور

- ۱۸۵۰- با توجه به سخن امیرالمؤمنین علیه السلام کدام عبارت مبین نهایت عزت است و بالاترین افتخار چیست؟
- (۱) ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ - پذیرش توحید در ربوبیت
  - (۲) ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ - باور به توحید در خالقیت
  - (۳) ﴿وَأَنْ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾ - پذیرش توحید در ربوبیت
  - (۴) ﴿وَأَنْ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾ - باور به توحید در خالقیت
- (تجربی ۹۸)
- ۱۸۵۱- کدام مورد، مفهوم عبارت شریف ﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾ را بیان نموده است؟
- (۱) ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَعْبُدُوا رَبَّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾
  - (۲) ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾
  - (۳) ﴿إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾
  - (۴) ﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾
- ۱۸۵۲- «تمام موجودات، وجود خود را از خداوند می‌گیرند» و «بی‌همتایی خداوند در همه مراتب توحید» به ترتیب از دقت در کدام آیات قرآن کریم مفهوم می‌گردد؟
- (۱) ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ﴾ - ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾
  - (۲) ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ﴾ - ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾
  - (۳) ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ - ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾
  - (۴) ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ - ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾
- (انسانی داخل ۹۸)
- ۱۸۵۳- چه کسانی بزرگ‌ترین ضربه را بر پیکر اسلام وارد کرده‌اند و اعتقاد غیرعقلانی آنان چیست؟
- (۱) مشرکان - طلب دعا و درخواست شفاعت را شرک می‌دانند.
  - (۲) تکفیری‌ها - طلب دعا و درخواست شفاعت را شرک می‌دانند.
  - (۳) مشرکان - استغفار پیامبران در حق منافقان را مؤثر می‌دانند.
  - (۴) تکفیری‌ها - استغفار پیامبران در حق منافقان را مؤثر می‌دانند.
- ۱۸۵۴- عقیده به توانایی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و اولیای دین علیهم السلام در برآوردن حاجات انسان چه زمانی مصداق شرک پیدا می‌کند و «فعال مایشاء بودن» خاص ذات یگانه خداوند است که سد استوار موانع، به اراده او کنار رود و توحید ..... او به ظهور رسد.
- (۱) این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم - خالقیت
  - (۲) این توانایی را در طول اراده الهی بدانیم - خالقیت
  - (۳) این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم - ربوبیت
  - (۴) این توانایی را در طول اراده الهی بدانیم - ربوبیت
- (ترکیبی ریاضی ۹۷ و انسانی ۹۱)

۱۸۵۵- باغبانی که درختان تحت تدبیر او هستند، چگونه توحید در ربوبیت را دریافته است و کدام آیه به آن اشاره دارد؟ (تهربی ۹۷)

- ۱) دقت در چگونگی اثرگذاری تدبیر او در گیاهان - ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾
- ۲) دقت در چگونگی اثرگذاری تدبیر او در گیاهان - ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَهُوَ رَبُّكُمْ كُلُّ شَيْءٍ﴾
- ۳) بررسی رابطه طولی تدبیر او و تدبیر خداوند متعال - ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾
- ۴) بررسی رابطه طولی تدبیر او و تدبیر خداوند متعال - ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَهُوَ رَبُّكُمْ كُلُّ شَيْءٍ﴾

۱۸۵۶- با توجه به آیه شریفه ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾ کدام مفهوم دریافت می‌شود؟ (زبان ۹۷)

- ۱) خدا ولی همه عالم است و اگر او به کسی اذن دهد، آن شخص می‌تواند در امور عالم تدبیر کند.
- ۲) هرگونه تصرف در جهان، حق و شایسته خداوند است و غیر از او کسی بر موجودات ولایت مستقل ندارد.
- ۳) اگر خداوند پیامبر ﷺ را ولی انسان‌ها معرفی می‌کند، یعنی بخشی از ولایت خود را به او واگذار کرده است.
- ۴) چون مخلوقات جهان از خدایند، مالک اصلی و حقیقی آن‌ها نیز خداوند است و مالکیت و ربوبیت هم از آن اوست.

۱۸۵۷- کسی که گمان می‌کند سایر مخلوقات مستقل از خداوند می‌توانند در اداره امور جهان دخالت کنند، گرفتار چه شرکی شده است و «هرگونه تصرف در جهان، حق خدا و شایسته اوست.» ناظر بر کدام بُعد از ابعاد توحید است؟ (ترکیبی هنر ۹۶ و زبان ۹۴)

- ۱) شرک در ولایت - ولایت
- ۲) شرک در ربوبیت - ولایت
- ۳) شرک در ربوبیت - مالکیت
- ۴) شرک در ولایت - مالکیت

۱۸۵۸- عبارت «خداوند جهان را به سوی آن مقصدی که برایش معین فرموده به پیش می‌برد.» اشاره به کدام بُعد توحید دارد و کدام آیه، مرتبط با این مرتبه توحید است؟ (فارج از کشور ۹۵ با تغییر)

- ۱) مالکیت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
- ۲) ربوبیت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
- ۳) مالکیت - ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَهُوَ رَبُّكُمْ كُلُّ شَيْءٍ﴾
- ۴) ربوبیت - ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَهُوَ رَبُّكُمْ كُلُّ شَيْءٍ﴾

۱۸۵۹- اگر خداوند متعال به کسی اذن دهد تا در اشیائی تصرف نماید، این اجازه چه مفهومی دارد؟ (ریاضی ۹۵)

- ۱) در مسیر و مجرای ولایت الهی قرار گرفته و از خودش استقلالی ندارد.
- ۲) به معنای واگذاری ولایت خداوند به آن شخص و لازمه توحید در ولایت است.
- ۳) تصرف او در جهان در عرض ولایت خداست و هیچ‌کس دیگری جز او ولی انسان‌ها نیست.
- ۴) با توجه به ظرفیت متفاوت انسان‌ها، خداوند بخشی از ولایت خود را به آن‌ها واگذار می‌کند.

۱۸۶۰- عقیده به توانایی اولیای دین در برآوردن حاجات انسان وقتی موجب شرک در ..... است که این توانایی را ..... بدانیم و آیه ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ بر ..... دلالت دارد. (فارج از کشور ۹۴)

- ۱) ربوبیت - در طول اراده خدا - اصل توحید
- ۲) خالقیت - از خود آن‌ها - توحید در خالقیت
- ۳) ربوبیت - از خود آن‌ها - اصل توحید
- ۴) خالقیت - در طول اراده خدا - توحید در خالقیت

۱۸۶۱- کدام مورد تأییدکننده توحید در خالقیت است؟ (ریاضی ۹۴)

- ۱) کسی نمی‌تواند مستقل از خداوند در امور جهان دخالت کند و مثلاً بیماری را شفا بخشد یا مشکلی را رفع کند.
- ۲) اگر خداوند به کسی اذن دهد، آن شخص نیز می‌تواند در محدوده اجازه خداوند در اشیائی تصرف نماید.
- ۳) در تصور چندخدایی هر یک از آنان باید کمالاتی را دارا باشند که دیگری ندارد و گرنه عین هم می‌شوند.
- ۴) خداست که جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدی که برایش معین کرده است، هدایت می‌نماید.

۱۸۶۲- عبارات: «خداوند یگانه است و شریک و همتایی ندارد» و «اوست خدایی یکتا و حاکم بر همه چیز» به ترتیب بر کدام بُعد از ابعاد توحید، دلالت دارد؟ (انسانی ۹۴)

- ۱) اصل توحید - توحید خالقیت
- ۲) توحید خالقیت - اصل توحید
- ۳) اصل توحید - اصل توحید
- ۴) توحید خالقیت - توحید خالقیت

۱۸۶۳- «هستی بخشی انحصاری خداوند» از دقت در پیام کدام مورد، مفهوم می‌گردد؟ (فارج از کشور ۹۳ با تغییر)

- ۱) ﴿قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾
- ۲) ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ * اللَّهُ الصَّمَدُ * لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ﴾
- ۳) ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
- ۴) ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾

۱۸۶۴- اداره جهان و هدایت این مجموعه هدفمند به سوی مقصدی که برایش مقدر شده است، مرتبط با توحید در ..... است که پیام آیه شریفه حاکی از آن است. (ریاضی ۹۳ با تغییر)

- ۱) ربوبیت - ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَهُوَ رَبُّكُمْ كُلُّ شَيْءٍ﴾
- ۲) ولایت - ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَهُوَ رَبُّكُمْ كُلُّ شَيْءٍ﴾
- ۳) ربوبیت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
- ۴) ولایت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾

۱۸۶۵- استمداد از حقیقت روحانی و ولایت معنوی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و دیگر معصومان علیهم جمیعاً صلوات الله و سلامه، به معنای دور شدن از مرز توحید .....، ..... که فهم پیام آیه شریفه ..... دستگیر ما در این وادی پر غوغا است. (تهربی ۹۳ با تغییر)

- ۱) ربوبیت - نیست - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾
- ۲) ولایت - نیست - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾
- ۳) ربوبیت - است - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
- ۴) ولایت - است - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾

۱۸۶۶- افتتاح حساب جداگانه مستقل برای عوامل تأثیرگذار در شفا بخشی و گره‌گشایی و جز آن، به معنای انحراف از توحید در ..... است که دقت در پیام آیه شریفه ..... به ثبات قدم موحد نیکواعتقاد می‌انجامد. (انسانی ۹۳ با تغییر)

- ۱) ولایت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
- ۲) ولایت - ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَهُوَ رَبُّكُمْ كُلُّ شَيْءٍ﴾
- ۳) ربوبیت - ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ أَعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَهُوَ رَبُّكُمْ كُلُّ شَيْءٍ﴾
- ۴) ربوبیت - ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾

(هنر ۹۳ با کمی تغییر)

۱۸۶۷- ولایت خداوند بر جهان، برخاسته از ..... او است که برای جز او، مؤکول به ..... می‌باشد.

- (۱) وحدت ذاتی - واگذاری بخشی از ولایت به او
 (۲) مالکیت حقیقی - واگذاری بخشی از ولایت به او
 (۳) وحدت ذاتی - قرار دادن او در مسیر و مجرای ولایت الهی
 (۴) مالکیت حقیقی - قرار دادن او در مسیر و مجرای ولایت الهی

۱۸۶۸- یک انسان موحد را عقیده بر آن است که: «همه مخلوقات، در کارهای خود نیازمند و وابسته به خداوند هستند، اما خداوند، در اداره جهان به آن‌ها نیازی ندارد». این مبنای اعتقادی از دقت در پیام کدام آیه، مفهوم می‌گردد؟

(زبان ۹۳)

- (۱) ﴿قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾
 (۲) ﴿مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
 (۳) ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ ابْنِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾
 (۴) ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾

۱۸۶۹- اگر بگوییم: «خدا، صاحب‌اختیاری است که تدبیر همه امور هستی به دست اوست.» و «خداوند تنها مبدأ و هستی‌بخش جهان است.» به ترتیب بر توحید در ..... و ..... تأکید کرده‌ایم که پیام آیات شریفه ..... و ..... به ترتیب حاکی از آن است.

(ترکیبی انسانی و هنر ۹۲ با تغییر)

- (۱) ولایت - ربوبیت - ﴿مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾ - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾
 (۲) ربوبیت - خالقیت - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾ - ﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾
 (۳) ولایت - خالقیت - ﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ - ﴿مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
 (۴) ربوبیت - ربوبیت - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾ - ﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾

۱۸۷۰- اگر گفته شود: «اعتقاد پیروان ادیان الهی بر آن است که وجود خدا وابسته به چیزی نیست.» بر فهم پیام کدام آیه تأکید شده است و چه مرتبه‌ای از توحید، ترسیم شده است؟

(زبان ۹۲ با تغییر)

- (۱) ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ - ذاتی
 (۲) ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ - ربوبیت
 (۳) ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ﴾ - ربوبیت
 (۴) ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ﴾ - ذاتی

۱۸۷۱- اگر بگوییم: «هرگونه تصرف در جهان، حق خداوند است» به توحید در ..... تأکید کرده‌ایم که برخاسته از توحید در ..... است و بیانگر امر نخستین آن پیام آیه شریفه ..... می‌باشد.

(فارج از کشور ۹۱ با تغییر)

- (۱) ولایت - مالکیت - ﴿مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
 (۲) ولایت - مالکیت - ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾
 (۳) مالکیت - ولایت - ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾
 (۴) ربوبیت - مالکیت - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾

۱۸۷۲- اگر بگوییم: «انسان و تدبیرش، همه از آن خدا است» و «خدا، مخلوقات را به سوی مقصدی که برای آن‌ها معین فرموده است، به پیش می‌برد» به ترتیب بر توحید در ..... و توحید در ..... تأکید کرده‌ایم که پیام آیه شریفه ..... بیانگر دومین مورد است.

(هنر ۹۱ با تغییر)

- (۱) ربوبیت - ربوبیت - ﴿مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
 (۲) ربوبیت - خالقیت - ﴿قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾
 (۳) ربوبیت - ربوبیت - ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ ابْنِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾
 (۴) خالقیت - ربوبیت - ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ ابْنِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾

۱۸۷۳- این که بگوییم: موجودات همه مخلوق خداوندند، بر توحید در ..... که آغاز دینداری را ..... او رقم می‌زند و به ترتیب بر آیات ..... و ..... تطبیق دارد، تکیه کرده‌ایم.

(زبان ۹۰ با تغییر)

- (۱) خالقیت - عبادت - ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ - ﴿إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ﴾
 (۲) ربوبیت - عبادت - ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ - ﴿إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ﴾
 (۳) خالقیت - محبت - ﴿قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ - ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾
 (۴) ربوبیت - محبت - ﴿قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ - ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾

۱۸۷۴- پیام آیه شریفه ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ ابْنِي رَبًّا﴾ همان ..... تأثیرگذاری انسان در فاعلیت‌ها ..... و اعلان توحید در ..... می‌باشد.

(هنر ۸۹ با تغییر)

- (۱) قبول - به صورت مستقل - ولایت
 (۲) رد - به صورت مستقل - ولایت
 (۳) رد - نه به صورت مستقل - ربوبیت
 (۴) قبول - نه به صورت مستقل - ربوبیت

۱۸۷۵- از دقت در کدام مورد، به ترتیب توحید در ولایت و توحید در ربوبیت، مفهوم می‌گردد؟

(زبان ۸۹ با تغییر)

- (۱) ﴿وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ - ﴿لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ﴾ و ﴿لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾
 (۲) ﴿وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾ - ﴿لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ﴾ * و ﴿لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾
 (۳) ﴿وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ﴾ - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾
 (۴) ﴿وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾

(توبه ۸۸ با تغییر)

۱۸۷۶- از دقت در کدام آیه، مفهوم توحید در ربوبیت به دست می‌آید؟

- (۱) ﴿قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾
 (۲) ﴿مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
 (۳) ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾
 (۴) ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ ابْنِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾

(ریاضی ۸۷ با تغییر)

۱۸۷۷- اسما الهی «رب» و «احد» به ترتیب مبین کدام یک از مفاهیم پیرامون توحید هستند؟

- (۱) ربوبی - اصل توحید
 (۲) اصل توحید - ربوبی
 (۳) ربوبی - ربوبی
 (۴) اصل توحید - اصل توحید

۱۸۷۸- با توجه به آیه شریفه ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ مفهوم می‌گردد که مالکیت انسان در ..... مالکیت خداوند است، یعنی ..... .

(انسانی ۸۷ با کمی تغییر)

- (۱) طول - همان چیزی که یک انسان مالک آن است در همان حال خداوند نیز مالک می‌باشد
 (۲) عرض - همان چیزی که یک انسان مالک آن است در همان حال خداوند نیز مالک می‌باشد
 (۳) طول - مالک اصلی و حقیقی خداوند است و مالکیت انسان و خدا بر یک چیز، یک مالکیت اشتراکی است
 (۴) عرض - مالک اصلی و حقیقی خداوند است و مالکیت انسان و خدا بر یک چیز، یک مالکیت اشتراکی است

۱۸۷۹- تصور استقلال در فاعلیت مخلوقات، منجر به شرک ..... می شود و فهم درست ارتباط طولی در پدیده‌ها عین توحید ..... است. (هنر ۸۷)

(۱) ربوبی - عبادی (۲) در خالقیت - ربوبی (۳) ربوبی - ربوبی (۴) در خالقیت - عبادی

۱۸۸۰- تمام موارد، بیانگر یگانگی بودن خداوند است، به جز مورد:

- (۱) ﴿و هو الواحد القهار﴾ - ﴿و لم یکن له کفواً احد﴾
 (۲) ﴿و هو الواحد القهار﴾ - ﴿ما لهم من دونه من ولی﴾
 (۳) ﴿و لم یکن له کفواً احد﴾ - ﴿قل هو الله احد﴾
 (۴) ﴿قل هو الله احد﴾ - ﴿و هو الواحد القهار﴾

(زبان ۸۷ با تغییر)

تألیفی

۱۸۸۱- در کلام امام علی (ع)، عزت و افتخار کافی برای ایشان به ترتیب چیست و آن امام معصوم (ع) چه توفیقی را از خداوند خواستار شده است؟

- (۱) بندگی خدا - پروردگاری خداوند - همه اعمال خود را بر مدار توحید قرار بدهد.
 (۲) پروردگاری خداوند - بندگی خدا - آن گونه باشد که خداوند دوست دارد.
 (۳) بندگی خدا - پروردگاری خداوند - آن گونه باشد که خداوند دوست دارد.
 (۴) پروردگاری خداوند - بندگی خدا - همه اعمال خود را بر مدار توحید قرار بدهد.

۱۸۸۲- حیات و معنابخشی به معارف و احکام دینی با ..... که به معنای ..... است، محقق می شود.

(۱) عبودیت - پرستش خدای یگانه (۲) توحید - معرفت به ذات حق (۳) عبودیت - اطاعت از معبود بی همتا (۴) توحید - اعتقاد به خدای یگانه

۱۸۸۳- با توجه به آیات قرآن کریم، کدام عبارت شریفه، در مذمت دیدگاه مشرکان در مورد تغییر در جهان و استفاده از آن است و کدام مرتبه از شرک را نشان می دهد؟

- (۱) ﴿ام جعلوا لله شرکاء خلقوا کلخه فتشابه الخلق علیهم﴾ - ولایت
 (۲) ﴿قل أ فاتخذتم من دونه اولیاء لا یملکون لأنفسهم نفعاً و لا ضرراً﴾ - ولایت
 (۳) ﴿ام جعلوا لله شرکاء خلقوا کلخه فتشابه الخلق علیهم﴾ - مالکیت
 (۴) ﴿قل أ فاتخذتم من دونه اولیاء لا یملکون لأنفسهم نفعاً و لا ضرراً﴾ - مالکیت

۱۸۸۴- قرآن کریم چه دلیلی را برای عدم شایستگی بت‌های ساختگی به عنوان ولی و سرپرست بیان می کند و برای این که در انتخاب ولی خود دچار خطا

نشویم، بهتر است چگونه عمل کنیم؟

- (۱) ﴿فتشابه الخلق علیهم﴾ - قدرت الهی را در همه امور ببینیم و بدانیم که ولایت خداوند قابل واگذاری نیست.
 (۲) ﴿لا یملکون لأنفسهم نفعاً و لا ضرراً﴾ - چشم دل خود را بر روی حقایق باز کنیم تا نور الهی بر دل ما بتابد.
 (۳) ﴿فتشابه الخلق علیهم﴾ - چشم دل خود را بر روی حقایق باز کنیم تا نور الهی بر دل ما بتابد.
 (۴) ﴿لا یملکون لأنفسهم نفعاً و لا ضرراً﴾ - قدرت الهی را در همه امور ببینیم و بدانیم که ولایت خداوند قابل واگذاری نیست.

۱۸۸۵- عبارت قرآنی: ﴿قل من رب السموات و الأرض قل الله﴾ چه بعدی از مراتب توحید را نشان می دهد و چه استدلالی برای آن وجود دارد؟

- (۱) خداوند، حق تصرف و تغییر در جهان را دارد - خالق، مالک و ولی جهان خداست.
 (۲) خداست که جهان را اداره می کند و به سوی مقصدش به پیش می برد - موجودات جهان به خداوند نیازمند و وابسته اند.
 (۳) خداست که جهان را اداره می کند و به سوی مقصدش به پیش می برد - خالق، مالک و ولی جهان خداست.
 (۴) خداوند، حق تصرف و تغییر در جهان را دارد - موجودات جهان به خداوند نیازمند و وابسته اند.

۱۸۸۶- اعتقاد به شرک در ..... لزوماً شرک در ..... را نیز به همراه خواهد داشت و عبارت ﴿ان الأرض یرثها عبادی الصالحون﴾ تبیین کننده مفهوم ..... خداست.

(۱) خالقیت - مالکیت - ربوبیت (۲) خالقیت - ربوبیت (۳) ولایت - ربوبیت - مالکیت (۴) ولایت - مالکیت - خالقیت

۱۸۸۷- این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان هستند یا با همکاری یکدیگر این جهان را آفریده اند، به چه معنا است؟

- (۱) هیچ یک از خدایان قدرت تدبیر ندارد - همه خدایان به یکدیگر نیازمند و محتاج اند.
 (۲) هر کدام از آن‌ها محدود و ناقص هستند - همه خدایان به یکدیگر نیازمند و محتاج اند.
 (۳) هر کدام از آن‌ها محدود و ناقص هستند - هر یک از خدایان کمالاتی را دارد که دیگری ندارد.
 (۴) هیچ یک از خدایان قدرت تدبیر ندارد - هر یک از خدایان کمالاتی را دارد که دیگری ندارد.

۱۸۸۸- حدیث امام رضا (ع) ﴿من لم یشکر المنعم من المخلوقین، لم یشکر الله عزوجل﴾ بیانگر چه مفهومی است؟

- (۱) اهمیت شکرگزاری خالق توسط مخلوقات
 (۲) نفی ابدی اثرگذاری مخلوقات در هستی
 (۳) وابستگی اثرگذاری مخلوقات به خالق
 (۴) شرک بودن شکرگزاری کردن از مخلوقات

۱۸۸۹- اعتقاد به این که «علاوه بر خداوند و ..... او، دیگری نیز هستند که صاحب اختیار جهان اند»، به معنای انحراف از توحید در ..... است و فهم

نادرست آن به ..... می انجامد.

- (۱) در کنار - ولایت - توسل صرف به اسباب مادی و حذف اسباب غیرمادی
 (۲) با وساطت - ولایت - توسل صرف به اسباب مادی و حذف اسباب غیرمادی
 (۳) در کنار - ربوبیت - شرک دانستن توسل به پیامبران و معصومین (ع) با وساطت - ربوبیت - شرک دانستن توسل به پیامبران و معصومین (ع)

۱۸۹۰- با توجه به کدام استدلال، توحید در مالکیت را استنباط می کنیم و قرآن کریم در این رابطه چه می فرماید؟

- (۱) هر کس که صاحب اختیار چیزی باشد، مالک آن نیز هست - ﴿و لا یشکر فی حکمه احداً﴾
 (۲) هر کس که چیزی را پدید می آورد، مالک آن است - ﴿و لله ما فی السموات و ما فی الأرض﴾
 (۳) هر کس که صاحب اختیار چیزی باشد، مالک آن نیز هست - ﴿و لله ما فی السموات و ما فی الأرض﴾
 (۴) هر کس که چیزی را پدید می آورد، مالک آن است - ﴿و لا یشکر فی حکمه احداً﴾

۱۸۹۱- مالکیت انحصاری خداوند متعال بر عالم، چه ضرورتی را ایجاد می کند و بی اعتقادی به آن به چه مناسبت؟

- ۱) ﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ - شرک در خالقیت
 ۲) ﴿مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ﴾ - شرک در ربوبیت
 ۳) ﴿مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ﴾ - شرک در ولایت
 ۴) ﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ - شرک در مالکیت

۱۸۹۲- «سردرگمی میان معبود راستین و معبودان دروغین» و «قبول یک مبدأ» برای جهان به ترتیب از کدام بخش آیه شریفه ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا... أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهُ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ به دست می آید؟

- ۱) ﴿قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ - ﴿قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾
 ۲) ﴿أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهُ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ﴾ - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾
 ۳) ﴿قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ - ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾
 ۴) ﴿أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهُ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ﴾ - ﴿قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾

۱۸۹۳- گفتن جمله ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ از آغاز رسالت نبی اکرم ﷺ برای تازه مسلمانان چه ثمره‌ای در پی داشت؟

- ۱) همه انسان‌ها را با یکدیگر برابر می کرد و هیچ فردی بر فرد دیگر برتری نداشت و تبعیض‌ها لغو می گردید.
 ۲) تمام احکام و حقوق اسلامی فرد به رسمیت شناخته می شد و دفاع از حقوق او بر دیگر مسلمانان واجب می گشت.
 ۳) امکان رشد و تعالی را برای جامعه فراهم می کرد و انسان‌ها موظف به تأمین حقوق فرد مسلمان بودند.
 ۴) جامعه به سوی وحدت و هماهنگی پیش می رفت و تمام ارکان جامعه رنگ توحید به خود می گرفت.

۱۸۹۴- در قرآن کریم، سوره رعد آن گاه که مشرکان برای خدا شریک‌هایی قرار دادند که آن شرکا هم مثل خداوند تعالی مخلوقاتی را می آفرینند، چه پاسخی می شنوند؟

- ۱) ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ * اللَّهُ الصَّمَدُ﴾
 ۲) ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾
 ۳) ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ إِيَّاهُ وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾ و ﴿هُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾
 ۴) ﴿قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾

۱۸۹۵- قرآن کریم با توجه به رابطه علیت میان پدیده‌ها با مسئله اسباب و واسطه‌ها و استمداد از آن‌ها چه برخوردی نموده و این مطلب، ناظر بر کدام بعد توحید است؟

- ۱) نیازها و درخواست‌های خود را از طریق اسباب و وسائط خود یعنی پیامبر اکرم و اولیای الهی با خداوند طرح کنند - ولایت
 ۲) همه روابط میان پدیده‌های جهان توسط خود خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می گیرد - ربوبیت
 ۳) همه روابط میان پدیده‌های جهان توسط خود خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می گیرد - ربوبیت
 ۴) نیازها و درخواست‌های خود را از طریق اسباب و وسائط خود یعنی پیامبر اکرم و اولیای الهی با خداوند طرح کنند - ربوبیت
 ۱۸۹۶- ثمره تفکر .....، گرفتار آمدن به شرک در ..... و بازتاب برداشت نادرست آن، ..... است.

- ۱) رشد زراعت محصول مستقیم خداست - ربوبیت - ظاهرینی و قشری‌گری
 ۲) غیر خدا به طور مستقل موجب شفاعت می گردد - ربوبیت - رشد جریان تکفیری
 ۳) رشد زراعت محصول مستقیم خداست - مالکیت - رشد جریان تکفیری
 ۴) غیر خدا به طور مستقل موجب شفاعت می گردد - مالکیت - ظاهرینی و قشری‌گری

۱۸۹۷- اگر خداوند، خود را تنها ولی و سرپرست جهان معرفی نموده، چگونه به انسان‌های دیگر ولایت داده است و آن‌ها در این زمینه چه نقشی بر عهده دارند؟

- ۱) مخلوقات به اذن و اجازه او می توانند در جهان تصرف کنند - واسطه ولایت و رساننده فرمان‌های الهی
 ۲) ولایت خود را به اولیا و پیامبران الهی واگذار نموده تا سرپرست مؤمنان باشند - واسطه ولایت و رساننده فرمان‌های الهی
 ۳) مخلوقات به اذن و اجازه او می توانند در جهان تصرف کنند - مسیر و مجرای ولایت واسطه‌ها بر انسان‌ها
 ۴) ولایت خود را به اولیا و پیامبران الهی واگذار نموده تا سرپرست مؤمنان باشند - مسیر و مجرای ولایت واسطه‌ها بر انسان‌ها

۱۸۹۸- نشانختن رابطه علیت میان اسباب غیرمادی چه اثری در ایمان انسان به توحید دارد و قرآن کریم کدام ماده را در عالم دارای اثر شفافبخشی دانسته است؟

- ۱) شرک‌انگاشتن توسل به پیامبران و معصومین عليهم السلام - غسل
 ۲) کافر دانستن واسطه‌ها و اسباب معنوی - شیر
 ۳) شرک‌انگاشتن توسل به پیامبران و معصومین عليهم السلام - شیر
 ۴) کافر دانستن واسطه‌ها و اسباب معنوی - غسل

۱۸۹۹- دیدگاه درست باغبان نسبت به کشت و زراعت خود «در مقایسه با دیگران» و در رابطه با «خدا» به ترتیب چگونه است؟

- ۱) حاصل دسترنج خود دانستن زراعت - زراعت و پرورش گیاه براساس تدبیر و قدرت پرورش خود در کنار خدا
 ۲) نقش‌داشتن سایر عوامل در کنار زراعت - زراعت و پرورش گیاه براساس تدبیر خدا و قدرت پرورش خود در کنار خدا
 ۳) حاصل دسترنج خود دانستن زراعت - رشد گیاه براساس استعدادی که خدا در آن قرار داده و توان خود از خدا
 ۴) نقش‌داشتن سایر عوامل در کنار زراعت - رشد گیاه براساس استعدادی که خدا در آن قرار داده و توان خود از خدا

۱۹۰۰- با توجه به آیه شریفه: ﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالبَصِيرُ... موضوع نهایی مورد اخبار در آن ..... و نخستین مرتبه شرک بت پرستان، شرک در ..... است.

- ۱) خالقیت و یکتایی خداوند - خالقیت ۲) خالقیت و یکتایی خداوند - ولایت ۳) ربوبیت و تدبیر الهی - ولایت ۴) ربوبیت و تدبیر الهی - خالقیت

۱۹۰۱- شریک و همتا نداشتن در کار آفرینش و حق تغییر و استفاده داشتن به ترتیب، مرتبط با توحید در ..... و ..... است که آیه شریفه ..... علت دومین مورد است.

- ۱) خالقیت - ربوبیت - ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾
 ۲) مالکیت - ربوبیت - ﴿وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
 ۳) مالکیت - ولایت - ﴿وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
 ۴) خالقیت - ولایت - ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾

۱۹۰۲- با توجه به آیه شریفه ﴿قُلْ مَنْ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ...﴾ مبنای ولایت و سرپرستی چیست و انتخاب درست یا نادرست، انسان را موصوف به چه وصفی می‌کند؟

- (۱) اختیار سود و زیان داشتن - نابینا و بینا
(۲) اختیار سود و زیان داشتن - شنوا و کر
(۳) اعطای قدرت و مالکیت - شنوا و کر
(۴) اعطای قدرت و مالکیت - نابینا و بینا

۱۹۰۳- کدام یک از دلایل زیر، مردود بودن اعتقاد به شرک توسط جریان فکری خشک و غیرعقلانی که طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای این که خدا انسان را ببخشد را اعلام می‌دارد؟

- (۱) در امور معنوی، علت‌های معنوی سبب رسیدن به هدف می‌شود - روابط معنوی توسط خود خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می‌گیرد.
(۲) خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است - عقیده به توانایی اسباب وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم.
(۳) در امور معنوی، علت‌های معنوی سبب رسیدن به هدف می‌شود - عقیده به توانایی اسباب وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم.
(۴) خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است - روابط معنوی توسط خود خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می‌گیرد.
- ۱۹۰۴- قائل بودن به حساب جداگانه برای مخلوقات در اداره جهان، از مصادیق شرک در ..... است و گرفتاری به شرک در ..... نتیجه بلافصل شرک ..... است.

- (۱) ولایت - خالقیت - مالکیت (۲) ولایت - مالکیت - خالقیت (۳) ربوبیت - مالکیت - خالقیت (۴) ربوبیت - خالقیت - مالکیت
- ۱۹۰۵- پیامد چندخدایی، ..... است و با توجه به این استدلال باطل می‌گردد که .....

- (۱) محدودیت و نقص - هر یک نقشی را بر عهده دارد که دیگری نیز می‌تواند انجام دهد
(۲) تکثر و تعدد - هر یک نقشی را بر عهده دارد که دیگری نیز می‌تواند انجام دهد
(۳) تکثر و تعدد - فاقد کمالات مشابه و عین یکدیگر نیستند
(۴) محدودیت و نقص - فاقد کمالات مشابه و عین یکدیگر نیستند

۱۹۰۶- نقطه مقابل شرک در ربوبیت بدان معناست که:

- (۱) کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات قدرت تدبیر قائل باشد.
(۲) توانایی پیامبر اکرم ﷺ و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان را از خود آن‌ها بدانیم.
(۳) خداوند، جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدی که برایش معین فرموده، به پیش می‌برد.
(۴) باغبان و تدبیرش، همه در عرض خدا و تحت تدبیر الهی است و پرورش‌دهنده اصلی خداست.

۱۹۰۷- آیه شریفه ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ إِبْرَاهِيمَ رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾ با کدام آیه از نظر مفهومی تناسب دارد؟

- (۱) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اطِيعُوا اللَّهَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ وَاطِيعُوا أَوْلِيَّ الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ (۲) ﴿وَمِنَ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا﴾
(۳) ﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبُدُنَا﴾ (۴) ﴿وَالسَّمَاءَ بَنِينَا بَابِدٍ وَآنَا لَمُوسِعُونَ﴾

۱۹۰۸- این که مسلمانان پس از رحلت پیامبر خدا کنار قبر ایشان می‌رفتند یا از دور درخواست خود را مطرح می‌کردند، بطلان کدام تفکر انحرافی را نشان می‌دهد؟

- (۱) طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای این که خدا انسان را ببخشد، شرک است.
(۲) استفاده از اسباب و واسطه‌ها به معنای نفی رابطه علیت و تدبیر الهی است.
(۳) غیر از خداوند، مخلوقات نمی‌توانند در جهان تغییر و تصرفی نمایند.
(۴) اثر شفا بخشی دارو از خداوند است اما اثر دعا و صدقه به اراده الهی است، نه اولیای دین.

۱۹۰۹- آیه شریفه ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ إِبْرَاهِيمَ رَبًّا﴾ بر کدام مفهوم توحید تأکید می‌کند و کدام مورد، مصداقی بر این مفهوم است؟

- (۱) مخلوقات، جز به اذن و اجازه خداوند نمی‌توانند در جهان تصرف کنند - ﴿وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾
(۲) خداوند جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدی که برایش معین فرموده، به پیش می‌برد - ﴿آتَا هَدِينَا السَّبِيلَ﴾
(۳) مخلوقات، جز به اذن و اجازه خداوند نمی‌توانند در جهان تصرف کنند - ﴿آتَا هَدِينَا السَّبِيلَ﴾
(۴) خداوند جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدی که برایش معین فرموده، به پیش می‌برد - ﴿وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾

۱۹۱۰- مفهوم آیه شریفه ﴿قُلْ مَنْ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ به ترتیب مبین کدام نوع توحید و کدام نوع شرک است؟

- (۱) ربوبیت - مالکیت (۲) ولایت - مالکیت (۳) ربوبیت - ولایت (۴) ولایت - ولایت

۱۹۱۱- از دقت در کدام آیه به بازتاب و نتیجه توحید در خالقیت، مالکیت و ولایت پی می‌بریم؟

- (۱) ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ * اللَّهُ الصَّمَدُ﴾ (۲) ﴿مَا لِهَمِّمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
(۳) ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ (۴) ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ إِبْرَاهِيمَ رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾

۱۹۱۲- هر یک از آیات ﴿قُلْ مَنْ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ﴾ و ﴿كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾ به ترتیب تأکیدی بر کدام آیات می‌باشد؟

- (۱) ﴿إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا﴾ - ﴿وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
(۲) ﴿قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ - ﴿وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
(۳) ﴿إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا﴾ - ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ إِبْرَاهِيمَ رَبًّا﴾
(۴) ﴿قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ - ﴿قُلْ أَعْبُدُوا اللَّهَ إِبْرَاهِيمَ رَبًّا﴾